

Ролята на протокола при представяне на международни политически събития в медиите

Теодора Зафирова

Всички актуални и публични събития на международната сцена са специален обект на вниманието на политици, журналисти и анализатори. Натрупаната информация отразяваща динамиката и спецификата на всяко едно събитие в процеса на неговото протичане носи особена важност. Обработена съгласно международните стандарти и съхранявана в специализирани масиви, тя е поле на сериозни научни и изследователски проекти. В днешния глобален свят дипломатическите отношения на държавите претърпяха съществена промяна в сравнение с тези от

XX и особено след XIX век. Съвременната дипломация се характеризира с по-висока степен на отвореност. Това се дължи на развитието на процеса на глобализация и промените в основните доктрини на основните играчи. Влияние оказват и демократичните процеси в някои части на света.¹ Преговорите и официалните дипломатическите отношения, които се водят между държавите, като цяло са под голямо обществено внимание. Важна особеност през изследователите обаче е призмата на пречупване при отразяване на събитията от различните медии. В тази връзка, основната характеристика на дипломатическата работа днес е активно сътрудничество с информа-

ционни организации и комуникационни канали, които в съвременните условия стават неразделна част от нея. Процесите на наблюдение и анализ следва да са съпроводени с максимално изчистване на „информационния шум“ при отразяването им.

В настоящия исторически период голяма част от информацията, с която работят дипломатическите служби, както и информацията за представянето на международни политически събития, се получава чрез средствата за масова информация. Медията са основно средство за предоставяне и разпространение на информация за чужда държава, за създаването на нейния имидж. В качеството си на посредник, средствата за комуникация влияят на изграждането на отношенията на международната сцена. Решаващото значение на резултатите от анализите на тяхната дейност изисква прецизна селекция на изследователски методи и широка база за проверка на източниците.

В масмедията го голяма степен се акцентира на протоколни мероприятия на държавници, на дипломатическия протокол, като неразделна част от дипломацията, а също така и като ефективно средство за професионално осигуряване на външнополитическата дейност на държавните структури. В допълнение, протоколът е признат инструментален компонент на дипломатическата дейност, която е предназначена за успешното изпълнение на целите и задачите на външната политика на всяка държава.²

В последно време се наблюдава повишаване значимостта на дипломатическия протокол. През 2012 г. ръководителят на протоколната служба на САЩ, посланик К.Маршал организира международна конференция по протокол, на която са пред-

ставени повече от сто страни от целия свят. Те обменят знания и идеи за подобряване на качеството и засилване на ролята на протокола в дипломатическата практика.³ Особено значение придобива изучаването на информационно-комуникационните функции на дипломацията, същността на която е да информира другата страна за официалната позиция и да получи от нея адекватна информация синтезирана през призмата на протоколните норми.

През последните години, в научната и експертната общност се появиха по-задълбочени изследвания по въпросите на дипломацията, имащи важно значение за анализа на проблемите на дипломатическия протокол и церемониал. Сред тях са постиженията на полските изследователи (Ц.Иканович, Ж.Пикарски), руските (В.Ангреева, А.Борункова), английските (Дж. Ууд, Жан Сер), американските (Ж.Камбона, Ф.Мартенс, Ж.Серре, Г.Никълсън, Е.Самоу, Р.Фелтъм). Имайки предвид тази проблематика, известни дипломати като А.Зленко, А.Громико, В.Попов, Б.Гуменюк също посвещават част от своята научна дейност на дипломатическия протокол.

Запознаването с работата на тези автори показва тенденция да се използват резултатите от изследвания по дипломатическия протокол, от историята и теорията на дипломацията. Редица разрешени казуси, отразени в професионалната литература, се превръщат в спомагателен инструмент при решаване на въпроси от външната политика.

Гарантирането на ползотворен междуправителствен диалог и ролята на дипломатическия протокол, не се изчерпва само с функция на стандартизацията на определени комуникативни сценарии, особе-

но в разрез с неговото осветяване в медиите. Дипломатическият протокол не представлява просто набор от формализирани процедури – той е семиотична система, функционирането на която дава възможност да се решават тактически задачи и да се постигат стратегически цели със символични средства.

С оглед на изложеното, целта на статията е да се представят резултати от изследванията за ролята на протокола при представянето на международни политически събития в медиите.

Информационната революция в съчетание с процеса на глобализацията оказват мощно влияние върху световната политика и международните отношения. Медиите все по-често, поемат ролята на проводник на външната политика. Активно и целенасочено довеждат до световната общественост специфичните аспекти на външнополитическия курс и вътрешната политика на различните държави.⁴ CNN, BBC, Al-Jazeera, RussiaToday, Euronews са не само инструменти на влияние на водещите страни по света, но и имат значително въздействие върху световното обществено мнение, националната и световната политика. В този контекст, особена значимост придобива дипломатическият протокол, който винаги е бил важен канал за получаване на достоверна информация относно различните сфери на обществения и държавния живот на страните.

Като се имат предвид тези факти, може да се отбележи, че ключовата роля на протокола при представянето на международни политически събития в медиите е разпространението и популяризирането на информация за страните: тяхната история и култура, вътрешна и външна политика, място-

то и ролята в глобалното общество. Както отбелязва известният британски дипломат Чарлз Уитхърт – осигуряването на значително увеличаване на ефективността на информационната подкрепа за външната политика е един от основните показатели за работата на чуждестранни институции.⁵

Един по-подробен анализ на спецификата на прилагането на основните компоненти на дипломатическия протокол в международните отношения и тяхното отразяване в медиите показва различни резултати. Могат да се посочат положителни и негативни примери за спазване на дипломатическия протокол по отношение на познаването на историята и културата на страните, участващи в конкретно международно събитие. Тези примери се популяризират от медиите и позволяват на обществото да формира своя собствена нагласа и да придобие представа и впечатление за държави, участници в международни срещи, национални особености и т.н.

Съгласно държавния протокол и славянска културна традиция, през 2013 г. по време на посещението си в Украйна, и по време на първата си среща министърът на външните работи Сергей Лавров опитва хляб и сол. В същото време руският президент Владимир Путин е единственият участник в четиристранната среща на върха в Минск през 2014 г., който при пристигането си на националното летище пренебрегва протокола в тази негова част. Медиите веднага съобщават за недоверие от страна на руския президент към службата за сигурност на Република Беларус. На свой ред, официално обяснение на руското дипломатическо представителство по този въпрос не постъпва.

Широко отразяване в медиите,

получава и нарушаването на дипломатическия протокол по време на посещението на китайска делегация в Нова Зеландия през 2010 година. Тогава актьор в костюм на едно от племената в Нова Зеландия, неочаквано поздравява делегацията, което предизвиква възмущението на заместник-председателя на КНР Си Дзинпин. За да се изглади неприятната ситуация, премиерът на Нова Зеландия Джон Киъ обяснява, че целта е била забавление на гостите.

Ярък пример за нарушаване на протокола са преговорите през 1995 г. между американския политик Бил Ричардсън и лидера на Ирак Садам Хюсеин за освобождаването на двама американци от затвора. По време на тази среща „лидерът на Ирак, за кратко време излиза извън себе си от гняв, когато Бил Ричардсън кръстосва крака и показва обувката си. В арабската култура това е демонстрация на неуважение“.⁶

Достатъчно ярко и разнообразно в медиите са показани протоколните традиции по отношение на размяна на подаръци между официални лица. В знак на уважение и в подкрепа на приятелски отношения, както и като проява на благодарност към лидерите често се поднасят домашни любимци. Всички медици отразиха как българският премиер Бойко Борисов през 2010 г. подари на гостуващия в България президент на Русия Владимир Путин кученце от породата българско овчарско куче. Този жест беше приет от Путин като знак за укрепване на сътрудничеството в енергийния сектор след успешните тогава преговори по проектите „Южен поток“ и АЕЦ „Белене“.

В израз на признание към Путин, през 2012 г. губернаторът на северната японска префектура Акума, Норихиса Сатаке подари на руския президент куче от породата

Акумаину. Повод за този жест беше голямата благодарност към Русия за предоставената помощ на североизточна Япония за преодоляване на трагичните последици от силното земетресение през март 2011 г. и последвалите го унищожителни вълни цунами. В отговор, президентът на Русия подари Сибирска котка на губернатора на Акума. Няколко години по-късно обаче, в официалните отношения между Токио и Москва, възниква дипломатически конфуз. Причината е предложението на японската страна да подари второ кученце Акумаину, което Кремъл отказва да приеме като подарък. Неприятен инцидент, свързан с нарушаването на протокола, е и появата на руския президент Путин с кучето му Конни, порода лабрадор, на среща с канцлера на Германия Ангела Меркел. Срещата се провежда в резиденцията на руския президент „Бушаров Ручей“, гр. Сочи. Меркел се стряска от кучето. Впоследствие се разбира, че тя има страх от тези животни. Това нарушаване на протокола по време на международната среща между държавни глави е широко отразено от медиите и получава различно тълкуване.

В контекста на въоръжените сблъсъци, междуетнически и религиозни конфликти, международен тероризъм и войнствен сепаратизъм, както и незаконното разпространение на оръжие и наркотици, все повече нараства значението на дипломатическия протокол и представянето му в медиите. От голямо значение е министерствата на външните работи и посолствата да установят, разширят и поддържат редовни контакти със собствениците и управителите на медиите, водещи журналисти и експерти, които пишат по международни теми, за да осигурят публикуването на обек-

тивни статии и емисии за гагената страна, за нейната вътрешна и външна политика. Това позволява да се спечели доверието на чуждата аудитория чрез мотивирано представяне и анализ на съществуващата позиция на държавата по гаген въпрос, на базата на честен и открит диалог с обществеността. Въпреки това, трябва да се има предвид, че често масмедийите подават информация за международни прояви избирателно. Тук трябва да се отчита факта, че мнозинството медии търсят сензации или селектират информацията, така че тя да бъде атрактивна. Предоставянето на многопосочна и многопластова информация, с много гледни точки, затруднява потребителите при отсяването на важните и значимите факти, при тълкуването на политически събития. Претоварването с информация автоматично отключва стереотипното мислене и приемането на готови мисловни схеми и решения, а е възможно и да доведе до апатия или еуфорични настроения.

Видимата подкрепа за дипломатическия протокол и неговото безпристрастно отразяване в медиите е индикатор за нормални отношения между държавите и правителствата на различните страни, за тяхното взаимноизгодно сътрудничество, за приятелските и трайни връзки между тях. В същото време, нарушаването на протокола или неговата основна промяна често е резултат от напрежения, конфликти и сблъсъци. Като пример може да се посочи, отменената от страна на ЕС традиционна вечеря с президента на Русия Владимир Путин. Причината е обтегнатите отношения във връзка със събитията в Украйна. В дипломатическите кръгове тази среща на върха между Русия и Европейския съюз през 2014 г. е нарече-

на „провал на Москва в Брюксел“, защото в резултат на нея не са подписани никакви документи. Само няколко дни преди заседанието, двудневната среща на върха бе съкратена до формалните два часа. Всичко стана в резултат на натиска на Русия спрямо Украйна и други страни, участващи в програмата „Източно партньорство“.⁷

Междудържавните отношения Русия-Великобритания също са сложни. Лондон поема безкомпромисна позиция спрямо Русия във връзка с анексирането на Крим и продължаващата криза в източна Украйна. Смята се, че Великобритания е един от основните инициатори за въвеждането на санкциите на ЕС спрямо Русия, поради политиката на Москва в Украйна.

По време на среща между британския премиер и руския президент, на срещата на върха на Г-20 в Китай, Тереза Мей отбелязва пред Владимир Путин, че има известни разногласия между двете страни, както и необходимост от обсъждане на редица сложни и сериозни проблеми.⁸ Повишеното внимание на обществеността и медиите към преговорите, както и подробния анализ на резултатите от тях, предизвиква буря от критики в двете държави. Едва през август 2016 г., страните обявиха своето намерение да установят диалог. Очевидно такава бурна реакция би била невъзможна без активната подкрепа на средствата за масова информация в преговорния процес.

Посещението на Ангела Меркел в Анкара през февруари 2017 г. е натоварено с тежести предвид обсъждането на наболели актуални международни проблеми, включително миграционната политика и събитията в Сирия, в Ирак и в Егейско море. Допълнително трудност създава и искането на президентът Реджеп Ер-

гоган германският канцлер Ангела Меркел да не използва термина „ислям“ като еквивалент на понятието „тероризъм“. Турската страна изрази и своята претенция пред германската мисия в авиобазата на НАТО в Инджирлик. Засегнатата от Меркел тема относно опита за военен преврат в Турция (15 юли 2016 г.) и последвалите събития не намери отговор от турския президент.

Обобщавайки изложените факти в анализа, могат да се направят следните изводи: Информационното представяне на фактите във всички области на общественно-политическия живот е изключително важно, а дипломацията и протоколът са значима част от него, на всяко едно ниво. Особено важно за успешната

работа на външните министерства и посолства, които действат като проводници на външната политика на съответната страна, е активно и целенасочено да информират световната общност за специфичните аспекти на политическия курс и вътрешната политика на отделните гържави. Незаменяем инструмент при решаването на този проблем е действителното, обосновано и изчерпателно отразяване на протоколните международни събития в медиите. Доброто реализиране на определените условия за ефективно сътрудничество на дипломатическите мисии с медиите и мерките за необходимата проверка се предопределят от избора на изгавел, журналист или информационен канал.

Информационни източници

1. Making diplomacy work: intelligent innovation for the modern world / Paul Webster Hare, Boston University Washington DC: CQ Press, бр.4, 2015
2. Лядов П.Ф. Дипломатический протокол и протокольная служба // Право и управление. XXI век. – 2012, №2, С, стр. 125-138.
3. Diplomacy, Roger Makins and the Anglo-American relationship / by Richard Wevill: Routledge, 2016, 210 p.
4. Парфенёнок Н.А. Цифровая дипломатия как часть публичной дипломатии: пример Швеции // Научное обозрение, №5, 2015, С. 31-35.
5. "Losing my best days": Charles Whitworth, first British ambassador to Russia // History today. 2000, Vol. 50, P. 40-46.
6. Sasson Sofer The diplomatic encounter: conventions and rituals reappraised. Diplomatic Studies Programme, 2001, 201 p.
7. Ukraine between the EU and Russia: the integration challenge / Rilka Dragneva and Kataryna Wolczuk Houndmills, Basingstoke, Hampshire; New York, NY: Palgrave Macmillan, 2015, 148 p.
8. Встреча Мэй и Путина в Кумае: надежда на диалог при сохранении разногласий URL: <http://www.bbc.com/russian/news-37269886>